

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1956 YILI GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun 1956 yılı Genel Kurul toplantısı, 18 Nisan 1956 Çarşamba günü saat 9,30 da Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi binasındaki Kurum merkezinde yapılmıştır.

Toplantıyı Kurum Başkanı Ord. Prof. Şemseddin Günaltay açmış, yoklama yapılarak çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Genel Kurul konuşmalarını idare etmek üzere bir başkan, bir ikinci başkan ve iki sekreter seçimine geçilmiştir. Başkanlığa Profesör Muzaffer Göker, ikinci başkanlığa Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Sekreterliklere de Prof. Dr. Tayyip Gökbilgin ve Doçent Dr. Bahadır Alkım seçilmiştir.

Birinci oturum Prof. Muzaffer Göker'in başkanlığında açılmış, gündem gereğince Yönetim ve Denetleme Kurulları raporları okunmuştur. Rapor üzerinde ilk sözü Bay Hasan-Âli Yücel almış, Kudüs'te yapacağı ilmi araştırmalara başlama imkânını bulamadığı için almış olduğu tahsisatı geriye verdiğini beyan etmiştir. Bundan sonra sırasıyla söz alan Prof. Afet İnan, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Bay Hikmet Bayur, Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Prof. Afif Erzen, Prof. Enver Ziya Karal, Bay Faik Reşit Unat ve Prof. Ömer Lütfi Barkan rapor ve çalışmalar hakkındaki düşüncelerini bildirmişlerdir. Yönetim Kurulu adına Genel sekreter Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Ord. Prof. Şemseddin Günaltay ve Başsekreter Uluğ İğdemir sualleri ve tenkitleri cevaplandırmışlardır. Rapor oya konarak ittifakla kabul ve Yönetim Kurulu ibra edilmiştir.

Bundan sonra Bayan Fakihe Öymen, Bay Aziz Ogan ve Prof. Tahsin Özgüç'ten mürekkep bütçe komisyonu ve arkasından da Yönetim Kurulu seçimi yapılmıştır. Yönetim Kuruluna oy sırasıyla Ord. Prof. Şemseddin Günaltay, Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Sedat Alp, Prof. Dr. Cemal Tükin, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Prof. Dr. Tayyip Gökbilgin ve Prof. Dr. Şinasi Altundağ, Yönetim Kurulu yedek üyeliklerine Bay Faik Reşit Unat, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu ve Prof. Cavit Baysun seçilmişlerdir.

Oturuma küçük bir fasıla verildikten sonra ikinci birleşim yine Prof. Muzaffer Göker'in başkanlığında açılmış, gündeme göre Denetleme ve Haysiyet Kurulu seçimlerine geçilerek Denetleme Kuruluna Bayan Fakihe Öymen, Bay Hasan-Âli Yücel ve Prof. Enver Ziya Karal, Haysiyet Divanına Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Prof. Hikmet Bayur, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver ve Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Yedek üyeliklere de Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat, Prof. Dr. Afet İnan seçilmiştir.

Daha sonra Yönetim Kurulu tekliflerine geçilmiş, Basimevinin idaresi için hazırlanan Yönetmelik okunmuştur. Bay Hasan-Âli Yücel, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu,

Prof. Enver Ziya Karal yönetmeliğin tümü hakkında konuşmuşlar, bundan sonra maddelere geçilerek 1 — 19 uncu maddeler aynen 4 ve 20 inci maddeler tadilen kabul edilmiştir.

Kurumun 1956 bütçesi komisyonun teklif ettiği şekilde aynen kabul edilmiştir.

Floransa'da toplanacak olan VIII. İlimler Tarihi Kongresine, Orta Çağ Kolundan Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın, Yeni Çağ kolundan da Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Kurum adına katılmaları çoğunlukla kabul edilerek 19 Nisan sabahı konuşmalara devam edilmek üzere oturuma son verilmiştir.

19 Nisan 1956 Perşembe günü oturuma yine Prof. Muzaffer Göker'in başkanlığında başlanmış, Yönetim Kurulu ve üye tekliflerinin konuşulmasına devam edilmiştir.

Milletlerarası Tarihi ilimler komitesinde memleketimizi temsil edecek millî komitenin ne suretle teşekkül edeceği konusu üzerinde görüşülmüş, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Gazi Eğitim Enstitüsü ve Genel Kurmay Harp Tarihi dairesiyle işbirliği yapılarak Millî Komitenin seçilmesi için Yönetim Kuruluna yetki verilmiştir.

Türk - İtalyan Kültür anlaşması gereğince profesör ve ilim adamı mübadelesi hususundaki kararlar ve Yönetim Kurulu teklifi görüşülmüş, 1956 yılı için altı ay müddetle bir ilim adamının mübadelesine ve bunun için ayda 1000 liralık bir ödenek ayrılmasına karar verilmiştir.

Belleten için dört kişilik bir komisyon tarafından hazırlanmış olan yönetmelik ile aynı komisyonun hazırladığı ilmi araştırmalara yapılacak yardımlar hakkındaki yönetmelik maddeleri tasarısını Genel Kurula sunan Yönetim Kurulu yazısı okunmuş, her iki yönetmeliğin çoğaltılarak kollara ve üyelere gönderilmesine ve kollardan gelecek mütalâalarla birlikte önümüzdeki Genel Kurula getirilmesine karar verilmiştir.

Bundan sonra üye tekliflerine geçilmiş ve Bay Tevfik Bıyıklıoğlu ile Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver tarafından verilen aşağıdaki önerge oybirliği ile kabul edilmiştir:

Türk Tarih Kurumu Genel Kurul Başkanlığına

Kurumumuzun yirmi beş yıldanberi Başsekreterliğini büyük bir dirayet ve başarı ile yapmakta olan Uluğ İğdemir'e bu değerli hizmetlerinden ve Beşinci Kongrenin bütün işlerini pürüzsüz düzenlemesinden dolayı umumî heyetimiz teşekkürlerinin yazı ile kendisine iblâğ edilmesini arz ve teklif ederiz. 18 Nisan 1956

Tevfik Bıyıklıoğlu

Ord. Prof. Süheyl Ünver

Gündemde görülecek başka bir şey olmadığından saat 12,15 de oturuma son verilmiştir.

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1955 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Genel Kurulun Sayın Üyeleri,

Kurulumuzun 1955 yılı çalışmalarına ait raporumuzu yüksek katınıza sunuyoruz.

MALİ DURUM

Kurumumuzun 1955 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

a — GELİRLER

Bölüm	Gelirin Cinsi	Bütçeye Konan		Tahsil Olunan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Geçen yıldan devir (Kurum tasarrufundan)	175.000	—	209.900	—
II	Hükümet yardımı	90.000	—	90.000	—
III	Atatürk tesisi geliri	275.000	—	269.295	25
VI	Üye aidatı	100	—	156	—
V	Yayın gelirleri	20.000	—	15.931	44
VI	Türlü gelirler	5.000	—	5.412	74
	Toplam	565.000	—	590.695	43

b — GİDERLER

Bölüm	Giderin Cinsi	Bütçeye Konan		Harcanan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Görevli giderleri	127.875	—	97.499	18
II	İdari giderler	10.724	—	11.745	70
III	Bilimsel giderler	211.500	—	192.417	20
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler	170.000	—	213.262	93
V	Yayın zararları	45.000	—	48.338	92
	Toplam	565.100	—	563.263	93

Böylece gelirlerimiz giderlerimizden 27.431 lira 50 kuruş fazla olmuş ve bu fazlalık Kurum tasarruflarına alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır.

- 1 — AZİZ OGAN VE MİRMİROĞLU: *Kaariye Camii*.
- 2— TEVFİK BİYİKLIOĞLU: *Trakya'da Millî Mücadele I. ve II. ciltler*
- 3— KEMAL BALKAN: *Kaniş Karumu'nun kronoloji problemleri hakkında müşahedeler*.
- 4— İBRAHİM KAFESOĞLU: *Harezmsahlr Devleti Tarihi*.
- 5— YUSUF HİKMET BAYUR: *Türk İnkılâbı Tarihi III. cilt 2. kısım*.
- 6— Belleten sayı: 72-77.

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır.

- 1— REŞİDETTİN (hazırlayan Prof. AHMET ATEŞ) *Cami-üt-tevarih II. cilt Gazneliler kısmı* (tenkitli baskı).
- 2— EKREM AKURGAL VE L. BUDDE: *Sinop kazıları raporu*.
- 3— İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi IV. cilt 1. bölüm*.

Bu yıl içinde şu eserler Kurum yayınları arasında basılmak üzere satın alınmıştır:

- 1— İBN'İ KEMAL (hazırlayan DR. ŞERAFETTİN TURAN) *Tevarih-i Al-i Osman VII. defter* (Türk harfleriyle tenkitli baskı).
- 2— EŞREF BİN MUHAMMED (hazırlayan DR. BEDİ ŞEHİSUVAROĞLU) *Hazain-üs-Saadat* (tıpkı basım ve transkripsiyon).
- 3— ŞEMSEDDİN GÜNALTAY: *İslâm Tarihi I. cilt* (İslâmdan önce Araplar).
- 4— AFANASİY NİKİTİN (Türkçeye çeviren: ABDÜLKADİR İNAN): *Üç denizin ötesinde seyahat (1466-1472)*.

Bundan başka Kurum kitaplığındaki yazmaların Vatikan yazmalar kataloğu örnek tutulmak suretiyle bir kataloğunun hazırlanması işi Doçent Dr. Adnan Erzi'ye verilmiştir. Kataloğun mühim bir kısmı hazırlanarak müsveddeleri Kuruma teslim edilmiştir.

MİLLETLERARASI KONGRELER

Geçen yılki raporumuzda katılacağımızdan bahsettiğimiz Milletlerarası üç kongreye katılmış bulunuyoruz. Bunlar sırasıyla şunlardır:

Milletlerarası V. Onomastique İlimleri Kongresi:

12-15 Nisan 1955 te İspanya'nın Salamanca şehrinde toplanmış olan V. Onomastique İlimleri Kongresine vaktin darlığından dolayı yalnız Yeni Çağ Kolundan Prof. Dr. Halil İnalçık katılabilmiş ve arkadaşımız bu Kongrede çok ilgi çeken "Osmanlı İmparatorluğu Arazi Tahrir defterlerinin yer adları için kaynak olarak değeri" başlıklı bir tebliğ okumuştur.

Milletlerarası X. Tarihî İlimler Kongresi:

4-11 Eylül 1955 te Roma'da toplanan Milletlerarası X. Tarihî İlimler Kongresine Kurumumuz adına Eski Çağ Kolundan Prof. Dr. Halil Demircioğlu, Yeni Çağ Kolundan Prof. Ömer Lütfi Barkan ve Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal katılmışlardır. Ayrıca üyelerimizden o sırada Maarif Vekâleti tarafından memur edildiği başka bir toplantıya katılmak üzere Roma'ya gönderilmiş bulunan Faik Reşit Unat da Kurum adına bu Kongreye iştirak etmiştir.

Kongreye katılmış olan üyelerimizden Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Halil Demircioğlu ve Prof. Enver Ziya Karal'ın müşterek imzalarıyla aldığımız bir raporda, Kongre ile birlikte üyesi bulunduğumuz Milletlerarası Tarihî İlimler Komitesinin 2 ve 11 Eylül tarihli Genel Kurul toplantılarına da Kurum adına

katıldıkları, bu toplantılarda bahis konusu olup Kurumumuzu ilgilendiren meseleleri raporlarında belirtmeye çalıştıkları bildirilmektedir. Bu raporla Yeni Çağ Kolunun bu husustaki kararlarını Sayın Genel Kurula ayrıca sunuyoruz. Rapora nazaran Kongrede okunacak tebliğler 1954 yılında Lozan'da yapılan toplantıda tespit edilmiş olduğundan arkadaşlarımız tebliğlerini okuyamamışlar, yalnız sekisyonlarda münakaşalara katılmak suretiyle Türk tarihinin ehemmiyeti ve Türk tarihçilerinin görüşleri hakkında konuşmalar yapmışlardır. Arkadaşlarımızın hazırlamış oldukları tebliğler Belleten'de yayınlanmak üzere kendilerinden istenmiş ve ayrıca kendi sahalariyle ilgili birer rapor vermeleri rica edilmiştir. Prof. Ömer Lütfi Barkan tebliğini göndermiş, Amerika'da bulunan Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal ise yanında yalnız Almanca nüshanın bulunduğunu, Türkçe nüsha ile notlarının Ankara'da olduğunu, Türkiye'ye dönünce tebliğini tamam olarak vereceğini yazmıştır.

Milletlerarası X. Bizans Tetkikleri Kongresi :

15-21 Eylül 1955 te İstanbul'da toplanmış olan Milletlerarası X. Bizans Tetkikleri Kongresine üyelerimizden Prof. Dr. Halil İnalçık ve Prof. Dr. Osman Turan birer tebliğle katılmışlardır. Kongre münasebetiyle açılan kitap sergisinde Kurumumuz yayınları da teşhir edilmiş ve bir miktar kitap satılmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından organize edilen Kongrenin Kongre üyeleri üzerinde iyi intibalar bıraktığı ve Kongreye Türk ilim adamlarının oldukça geniş bir ölçüde katıldıkları görülmüştür.

IV. Türk Coğrafya Kongresi :

11-18 Temmuz 1955 te İstanbul'da toplanan IV. Türk Coğrafya Kongresine Kurumumuzun da katılımı istenmiş olduğundan Yeni Çağ Kolunun teklifi üzerine aynı Kurumda üye bulunan üyelerimizden Faik Reşit Unat ve Bayan Fakihe Öymen'le Prof. Hâmit Sadi Selen bu Kongrede Kurumumuzu temsil etmişlerdir. Prof. Hâmit Sadi Selen verdiği raporda Kongre dolayısıyla tertiplenen meslek haftasına da katıldığını ve "Coğrafi araştırmalarda Rekonstrüksiyon'un değeri" konusu üzerinde bir tebliğ okuduğunu ve aynı hafta esnasında üyelerimizden Prof. Halil İnalçık'ın okuduğu "Anadolu Toponimisi"ne ait tebliğin büyük bir ilgi topladığını bildirmiştir.

Milletlerarası V. Antropoloji ve Etnoloji İlimleri ve Milletlerarası VIII. İlimler Tarihi Kongreleri :

1-9 Eylül 1956 da Amerika'nın Philadelphia şehrinde toplanacak olan V. Antropoloji ve Etnoloji İlimleri Kongresiyle 3-9 Eylül 1956 da Floransa'da toplanacak olan Milletlerarası VIII. İlimler Tarihi Kongresine de Kurumumuz çağrılmış bulunmaktadır. Keyfiyet Kollara yazılmış ve Genel Kurulun bu toplantısına da sunulmuştur.

V. TÜRK TARİH KONGRESİ

Geçen yılki Genel Kurulumuz 29.IV.1955 tarihli toplantısında oy birliği ile Kurumumuzun yirmi beşinci yıl dönümüne rastlayan 12 Nisan 1956 da V. Türk Tarih Kongresinin toplanmasını karar altına almıştı. Yönetim Kurulumuz bu ka-

rara uyarak evvelce kurulmuş olan dört kişilik hazırlık komitesini faaliyete geçirmiş ve komite gerekli hazırlıkları yaparak birinci sirküleri de hazırlamışken Yeni Çağ Kolunun 12 Kasım 1955 te İstanbul'da yaptığı toplantıda Kongrenin geri bırakılmasına karar verilerek keyfiyet 14.XI.1955 te Kurumumuza bildirilmiştir. Yönetim Kurulu 26.XI.1955 tarihli toplantısında meseleyi uzun uzadıya görüşerek Genel Kurul kararının hukuken bozulmasına imkân görememiş ve hazırlıkların devamına karar vererek birinci sirküleri 30.XI.1955 te üyelerimize ve Kongreye katılmaları arzu edilen ilim adamlarına göndermiştir. Bu münasebetle 40 kuruluş kıymetinde bir posta hâtıra pulunun çıkarılmasını P. T. T. İşletmesi Genel Müdürlüğü kabul ettiği gibi, Atatürk'ün portresini ihtiva eden bronz bir plâkanın da hazırlanması uygun bulunmuştur.

İLMÎ KONFERANSLAR

Geçen yılki raporumuzda Yönetim Kurulunuzun geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da bir seri ilmi konferanslar hazırlamıya ve bu arada yurdumuza gelen yabancı bilginlerden de faydalanmıya karar verdiği, 13 konferanslık bir listenin hazırlandığı Genel Kurulumuza arz edilmişti. Bu konferanslardan üç tanesi müsnesna, diğerleri verilmiştir. Bunları sırasıyla arz ediyoruz:

1. 18 Şubatta Prof. Dr. Hâmit Sadi Selen tarafından Adana'da "Türkiye'de toprak serveti".
2. 3 Martta Bay Tahsin Öz tarafından Ankara'da "Türk Çiniciliği".
3. 17 Martta Prof. Dr. Halil Demircioğlu tarafından Ankara'da "Tarih, Prehistorya ve Protohistorya".
4. 7 Nisanda Prof. Dr. Arif Müfit Mansel tarafından Ankara'da "Side kazıları".
5. 21 Nisanda Prof. Dr. Tahsin Özgüç tarafından Ankara'da "Kaniş'te koloni devrinin ilk ve son safhası arasındaki ayrıntılar".
6. 12 Mayısta Prof. Dr. Halil İnalçık tarafından Ankara'da "Osmanlı Tarihinin devirleri".
7. 20 Mayısta Prof. Dr. Âfet İnan tarafından Kayseri'de "Kayseri'nin Şifaiye Tıp Medresesi".
8. 21 Mayısta Prof. Dr. Süheyl Ünver tarafından Kayseri'de "Kayseri Tıbbiyesi".
9. 22 Mayısta Prof. Dr. Süheyl Ünver tarafından Niğde'de "Selçuk tezyini sanatları".
10. 27 Mayısta Prof. Dr. Afif Erzen tarafından Ankara'da "Pamfilya'nın iskânı meselesi".

Bundan başka İstanbul'a gelmiş bulunan Almanya'nın Münster Üniversitesi Ordinaryüs Profesörlerinden F. Täschner Kurumumuzca Ankara'ya davet edilmiş ve 3 Kasımda "Türkler devrinde Anadolu yolları ve inkişafı" konusu üzerinde bir konferans vermiştir.

İLMÎ ARAŞTIRMALARA YARDIM

Yönetmeliğin 12 inci maddesi gereğince Kollarca verilecek karara göre üyelerimize Kurum adına yazacakları eserlere materyal toplamak üzere yurt içinde ve yurt dışında yapmak istedikleri seyahatler için yardımlar yapılmaktadır. Bu yıl içinde Yeni Çağ Kolunun kararıyla üyelerimizden Bay Hasan Âli Yücel'e Kırım Muharebesi hakkında hazırlamakta olduğu eser dolayısıyla Kudüs'e yapacağı seyahat için 850 lira, üyelerimizden Prof. Tayyib Gökbilgin'le Bay Zeki Oral'a Prof. Tayyib Gökbilgin'in hazırlamakta olduğu 859-890 tarihli Eyaleti Rum tahrir defterleri hakkındaki esere materyal toplamak üzere Tokat ve Sivas dolaylarında yaptıkları seyahatler için 1500 lira, üyelerimizden Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı tarihine ait materyalleri toplamak üzere Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerinde yaptığı araştırmalar için 500 lira, üyelerimizden Prof. Dr. Şinasi Altundağ'ın Yeniçeriler hakkında hazırlıyacağı esere İstanbul Kütüphanelerinde materyal toplamak üzere 300 lira yardım yapılmıştır. Bunlardan Prof. Tayyib Gökbilgin seyahati hakkında Kurumumuza mufassal bir rapor vererek elde ettiği çok dikkate şayan sonuçları bildirmiştir. Raporun bir sureti Yeni Çağ Koluna verilmiştir.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONUNDA
ÇALIŞMALAR

UNESCO Türkiye Millî Komisyonunda Kurumumuzu temsil etmek üzere Genel Kurulca seçilmiş olan üyelerimizden Prof. Dr. Âfet İnan 1955 çalışmaları hakkında verdiği raporda komitenin "Sosyal ve Manevi İlimler" komisyonunda bu komisyonun başkanlığına seçilmek suretiyle çalışmalara katıldığını, komisyon raporunda UNESCO tarafından yayınlanmakta olan Bibliyografya Dergisine Türk Tarih Kurumu yayın listesinin de alınması hususunun teklif edildiğini, aynı zamanda iki yıl müddetle UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Yönetim Kurulu üyeliğine seçildiğini, Kayseri Şifaiyesinin 750 inci yıl dönümü ile Sultan Hanı restorasyonu işiyle UNESCO yu ilgilendirdiğini bildirmiştir.

KOL ÇALIŞMALARI

Kollarımız Yönetim Kurulunca kendilerine havale edilen ilmî işleri görmüşler ve mutat toplantılarını yaparak çalışma programlarını hazırlamışlardır.

KÜTÜPHANE

Bu yıl içinde kütüphanemize 45 i satın alınmak 243 ü mübadele ve hediye yoluyla 289 cilt eser girmiş ve ayrıca bir mikrofilm satın alınmıştır. Bundan başka 192 si satın alınmak, 351 mübadele ve hediye yoluyla 543 periyodik eser gelmiştir. Bütün bu eserlerin alfabetik, sistematik ve kitap adlarına göre katalog fişleri yazılarak yerlerine konmuştur. Bu yıl içinde 640 kitap, 256 dergi, 4 gazete olmak üzere 900 eser ciltlenmiş, 42 tane eski cilt tamir edilmiştir. Kütüphanemizin 1955 yılı sonundaki kitap mevcudu, yazmalar, gazeteler, dergiler ve haritalar hariç, 32.408 cilde yüklenmiştir.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde açılmış olan kütüphanecilik Enstitüsüne Ford vakfı tarafından gönderilmiş olan Prof. Robert B. Downs Türkiye kütüphanelerinde yaptığı tetkikat sonunda Kurumumuzun kütüphanesini gerek kuruluş

ve gerekse idare bakımından çok beğenmiş, ayrıca kütüphane müdürümüz Bayan Mihin Eren'le konuşarak kendisinin bilgi ve çalışmalarını takdirle karşılamış olduğundan, Ford vakfının Amerika'da kütüphanecilik ihtisası yapmak üzere bir kaç Türk kütüphanecisi için Prof. Downs emrine verdiği burslardan bir tanesi kütüphane müdürümüz Mihin Eren'e tahsis edilmiştir. Bayan Mihin Eren Temmuz ayı içinde bir yıl kalmak üzere Amerika'nın Michigan Üniversitesine gitmiştir. Kendisinden hususî surette alınan mektuplarda sıkı bir programla çalıştığı ve kurslardan çok faydalandığı anlaşılmaktadır. Kütüphane Müdürümüzün kütüphanecilik alanında çok ileri olan Amerika'dan yeni bilgi ve metodlarla yurdumuza döneceğini ve bundan kütüphanemizin çok faydalanacağını ummaktayız.

BASIMEVİ

Geçen yılki raporumuzda yeni binasına taşınacağını haber verdiğimiz basımevimiz, bir baskı, bir de dizgi ve döküm makinesinin gelmesi üzerine Mayıs ayı içinde yeni binasına naklederek faaliyete başlamıştır. Bir taraftan yeni binada yeni makineler kurulurken, diğer taraftan Fakülte binasındaki eski makineler çalışmalarına devam etmişler, bu suretle işlerde bir aksama olmamıştır. Yeni gelen makinelerle basımevimiz düşündüğümüz kapasitenin dörtte birine ulaşmış, yani eskiden 1,5—2 formadan ibaret olan günlük baskı kapasitesi dört formaya çıkmıştır. Yeni organizasyona işçilerin alıştırılması bir zaman işi olduğundan basımevimiz ancak yıl sonuna doğru rasyonel bir çalışma devresine girmiştir. 1955 yılının aylık forma baskısı bize bunu daha iyi gösterir: Ocakta 40,5, Şubatda 44, Martta 40, Nisanda 39, Mayısta 36,5, Haziranda 51,5, Temmuzda 39, Ağustosta 35, Eylülde 47, Ekimde 69, Kasımda 71,5, Aralıkta 80 forma.

Burada görüldüğü üzere binaya taşındığımız Mayıs ayından itibaren bir kaç aylık bir duraklama sonunda Ekim ayında başlamak üzere kapasite bir misli artmıştır. Aradaki düşüklüklerin muhtelif sebepleri arasında metal sıkıntısı çekilmesi ve müelliflerin tashihleri muntazaman göndermemeleri gibi sebepler de vardır. Fakat Metal geldikten ve müelliflerden tashihleri çabuk almak için bazı tedbirlere başvurulduktan sonra kapasite birden bire normale yükselmiştir. 1956 yılı başından itibaren basımevi Cumartesi günleri çalışmadığı halde verim 80-84 forma arasındadır. Yeniden iki baskı makinesinin akreditifi açılmış ve iki döküm makinesi için de tahsis alınmak üzere Maliye'ye baş vurulmuştur. 1956 yılı içinde bu makinelerimiz de gelirse basımevimiz ideal kapasitesinin yarısına yani günde 8 forma baskı yapmak durumuna yükselecek, böylece bugün çok yüksek olan sabit masraflar aynı kalmak ve 8-10 işçi ilâve edilmek suretiyle verim bir misline çıkmış olacağından, hem maliyetler düşecek, hem de kâr elde edilecektir.

Basımevinin 1955 yılı geliri geçen yıldan 55.551 lira fazlasıyla 156.937 lira 71 kuruştur. Masraflarımız ise 140.668 lira 35 kuruştur. Aradaki 16.269 lira 36 kuruş basımevinin kârı gibi görünmekte ise de 27.456 lira 7 kuruş amortisman ayrıldığından hakikatte 1955 yılı bilânçosu 11.053 lira 99 kuruş zararlı kapanmış bulunmaktadır. Basımevinin bugüne kadar ayırmış olduğu amortisman miktarı 94.099 lira 74 kuruştur. 1956 başından itibaren işçi ücretlerine % 40-90 nispetinde zam yapılmasına rağmen Ocak ayı bilânçosu şimdilik 3800 lira bir kâr göstermektedir.

KAZILAR

Bu yıl da Eski Çağ Kolunun kabul ettiği ödeneklerle eski kazılarımızdan, Kültepe, Side, Perge, Konya Karahöyüğü ve Ergili'de kazılara devam edilmiş, Karatepe'de restorasyon ve yayın çalışmaları, İzmir dolaylarında tarih öncesi araştırmaları yapılmıştır. Bundan başka Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi hesabına Antalya civarındaki Karain mağaralarında araştırmalar yapan Doçent Dr. Kılıç Kökten'e 1222 lira yardım yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı bu yıl da kazılarımıza para ve eleman vermek suretiyle yardımlarına devam etmiştir. Bakanlığın bu yakın ilgisine huzurunuzda teşekkür etmeyi vazife biliriz.

Yapılan kazılar ve araştırmalar hakkında kazı direktörlerinden aldığımız kısa raporları sunuyoruz:

1 — *Tarih öncesi araştırmaları:*

Üyelerimizden Ankara Üniversitesi Paleoantropoloji kürsü Profesörü Dr. Muzaffer Şenyürek, Bayan E. Şenyürek ve İzmir Arkeoloji Müzesi Müdürü Bay Hakkı Gültekin'den müteşekkil olan Türk Tarih Kurumu Kazı Heyeti bu yıl da Ege bölgesindeki araştırmalarına devam etmiştir. Hâfirlere elde ettikleri neticeler hakkında bize aşağıdaki raporu vermişlerdir:

"1954 yılında Türk Tarih Kurumu adına İzmir vilâyetinin Menemen kazasında Helvacıköy yakınında bulunan Höyücek'te kazı yaptığımız esnada amellerden biri Bozköy civarında da yine Höyücek adı verilen bir yerin mevcut olduğunu bildirmişti. 29. VIII. 1955 günü Bozköy civarında yaptığımız bir araştırma burada da bir höyüğün mevcut olduğunu gösterdi¹. Bilâhère burada bir sondaj yaptık.

Bu yıl sadece Bozköy arazisi dahilinde bulunan Höyücek'te çalıştık. Bu yeni Höyük Aliğa çiftliğinin takriben 6 kilometre, *Kyme*'nin 2 kilometre güneyinde ve Menemen - Bergama şosesinin takriben 1 kilometre batısında bulunmaktadır. Bu yeni höyük Helvacıköy civarındaki höyüğün (Helvacıköy - Höyücek) takriben 8 kilometre kuzey-batısındadır.

Bozköy - Höyücek'te yaptığımız kazıda satıhtan itibaren 2 metre derinliğe kadar indik ve iki yapı katına rastladık. 2 metre derinliğe kadar sadece Truva I kültürünü temsil eden tipik çanak çömlek parçalarına tesadüf ettik. Yapmış olduğumuz bu sondaj Bozköy'de bulunan Höyücek'in Truva kültürünü temsil ettiğini ve Truva I devrinde terkedildiğini göstermiştir. Diğer taraftan Helvacıköy yakınında bulunan Höyücek'in araştırılmış olan kısmı en üstte Truva II kültürünün başlangıcına ait malzemeyi ve bunun hemen altında Truva I kültürünü ihtiva etmektedir².

Heyet bu seyahat esnasında Bozköy ve daha sonra Urla civarında tetkik gezileri de yapmıştır."

¹ 29. VIII. 1955 günü yaptığımız ve yarım gün süren bu geziye İzmir Maarif Müdürü yardımcılarında Bay Halis Tüzüngüç te iştirak etmiştir.

² 1954 yılında Helvacıköy civarındaki höyüğün güneyindeki zeytinlik içinde bulunan ve daha muahhar çağlara ait olması muhtemel olan çanak çömlek parçaları için bak: Türk Tarih Kurumu Yönetim Kurulunun Yıllık raporu, 1954, s. 18.

2 — *Kültepe - Kaniş ve Kaniş karumu kazıları :*

Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğünün de iştirakiyle, Kurumumuz adına yapılmakta olan Kültepe kazılarına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığındaki heyet tarafından devam edilmiştir. Karum'da geniş sahalar dahilinde tetkik edilen I b ve II yapı katlarından başka, III ve IV. katlar üstünde, daha geniş ölçüde durmak mümkün olmuştur. Mimarlık eserlerinin plâni, küçük buluntuların zenginliği bakımından, Koloni devrinin ilk parlak safhasıyla (Kat: II) kıyaslanabilecek durumda olan I b katı, en az, II. kat kadar mamur ve zengin bir şehri temsil etmektedir. Geniş ve uzun odalardan tereküp eden bu binalar daima caddelere veya şehrin meydanlıklarına açılmaktadır. Çoğunun iç teşkilâtı, kolaylıkla tamamlanabilecek bir durumda, zamanımıza intikal etmiştir. Mühim bir kısmı daha eski devirlerde soyulmuş olmasına rağmen, evlerin tabanları altındaki mezarlara bırakılan ölü hediyeleri bu devirde Anadolu'da hiçbir yerde görülmiyen bir zenginliğe emsal teşkil etmektedir. Çeşitli tiplere giren madenî silâhlar, tunç kaplar, hele altın - gümüş süs eşyasından başka, şekli ve üstündeki kadın tanrının üslûbu bakımından tipik bir Hitit eseri olan altından damga mühür, ince bir işçiliğin eseri olan yeşil taştan hayvan heykelciği, Büyük Hammurabi devriyle çağdaş Hitit üslûbunun şaheserlerindendir. Ib katının kap şekilleri ve madeni eşyası ne nispette artarsa, II. kat eşyasıyla olan ayrılıkları da o nispette artmaktadır. Çoğu yazılı olan bu bol malzemenin ışığında, II. katla Ib arasındaki farkların sebebini ve bu ayrılığın meydana gelmesi için ikisi arasında geçen zamanın miktarını ve ayrıca II. şehri nihayete erdiren büyük tarihî hadise ile, Ib'yi yeniden kurmağı sağlıyan yeni vakıaların mâna ve şumulünü izah etmek, yani ilk Anadolu tarihinin başlangıcında cereyan etmiş olan mühim olayların mânasına nüfuz etmek mümkün olacaktır. Bu bakımdan Kaniş, beraber çalışmak zorunda olan arkeoloji ve filoloji müntesiplerine, birbirlerini en çok takviye etmek imkânını bahşeden bir kazı merkezi halini almıştır. Alisharın parlak safhası karumun Ib katıyla çağdaş olanıdır. Orada karumun II. katı çok silik, zayıftır.

Tabletleri tetkik etmiş olan hafriyat dâlcilerinden Dr. Kemal Balkan'ın raporundan iki yeni arşivin keşfedildiği anlaşılmaktadır. Bunlardan *Ili-alim* ve oğlu *Enna-sumi*'nin arşivi, vesikalarının vuzuhu ve temiz üslûbu bakımından, Assur'lu tüccarlara mahsus diğer arşivler arasında ehemmiyetli bir yer işgal etmektedir. Diğer arşivlerden de malûm olan *Ili-alim*'in bu seneki vesikaları onun Assur şehriyle Kaniş arasında gösterdiği faaliyeti pek canlı bir şekilde tasvir etmektedir. Arşiv hukuki protokoller, ve nev'i şahsına mahsus bir kaç hukukî vesika ile, bilhassa değer kazanmaktadır. *Şarabumuua*'nın arşivi, yerli Anadolu halkından olan birinin, daha ziyade, Anadolu vatandaşlarıyla olan iktisadî ve ticarî faaliyetini tasvir etmektedir. Bunlar mevzuu bakımından, daha önceki kazılarda elde edilmiş olan yerli *Peruua*, *Galulu* ve *Şaktunuua* arşivlerinin paralelidir. Arşiv, yerli isimler, yerli halk takvimi ve hele yerli halkın içtimaî durumu bakımından kıymetli vesikalar vermiş bulunmaktadır. II. kattaki zarflar üstündeki silindir mühür basıklarından, bilhassa yerli üslûba girenler işçiliklerinin inceliğiyle temayüz etmekte ve yerli tasvir sanatının bütün hususiyetleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bu kolleksiyona da dünyanın hiçbir müzesinde raslamak mümkün değildir.

III. ve IV. katta tablet bulunmayacağı, kesin olarak anlaşılmıştır. Bunlardaki Hitit kapları muayyen şekillere inhisar etmekte olup, Ib - II. deki zenginliği bulmak mümkün değildir. III. den IV.'e doğru gittikçe azalan kap tipleri IV. de basit şekillere inhisar etmektedir. IV. katta III. Alishar medeniyetinin elde yapılmış boya ile nakışlı vazoları pek çoktur. Bunların miktarı çarkta yapılmış olanların sayısına yaklaşmaktadır. Bu, bu sene tespit edilen mühim bir neticedir. III. tabaka, her bakımdan II. ile IV. arasında bir intikal safhasını temsil etmektedir.

Höyükte geniş ölçüde çalışmak imkânını bulan heyetimiz, Anadolu tarihinin başlangıç devrine ait kıymetli vesikalar keşfetmiştir. Bunlar *Chantré*'in, *Winckler*'in ve nihayet *Hrozny*'nin bütün gayretlerine rağmen, Höyük'te ele geçirilen ilk kitabelerdir. Esasen çivi yazılı Anitta hançerinin keşfinden sonra, mâna ve ehemmiyeti birdenbire yeni bir safhaya giren höyüğün bu nevi vesikaları ortaya koyacağından şüphe etmiyorduk. 1954 yılında büyük bir kısmı meydana çıkarılan ve Höyük'te ikinci Hitit katını temsil eden sarayın küçük odalarından bazıları da tetkik edilmiş ve Anitta hançerinin bu saraya ait olduğu iyice anlaşılmıştır. Hançerin üstündeki kitabe ve monümental binanın plânı, bu yapının bir saray olduğundan şüphe ettirmemektedir. Höyüğün tam merkezinde açılan yeni bir ocakta ise, yine ikinci Hitit katına ait olan yakılmış büyük bir binanın tabanı üstünde Assurca tabletler keşfedildi. Bunları yerinde tetkik eden Dr. K. Balkan'ın raporuna göre, bilhassa bir tanesinin birinci sınıf tarihî bir vesika olduğu anlaşılmıştır. Bu vesika, tarihî mahiyette olmak üzere, şimdiki Kadar Karum'da ve Höyük'te bulunan vesikaların başında gelmektedir. Bu, *Mama* kiralı tarafından Kaniş kiralı *Warşama*'ya gönderilmiş bi mektuptur. Bunda *Mama* kiralı Kaniş kiralı ile evvelki bir mektuplaşmadan bazı fıkralar nakletmekte ve her iki kiralın peykleri olan diğer iki küçük kiralın kendileriyle olan münasebetlerini tasvir ve tahlil etmektedir. Mektupta, bu iki kiralın diğer komşu kiralılarla siyasî münasebetler kurdukları ve hatta bunlardan birinin *Mama* kiralılığının bir kısmını işgal ve tahrip ettiği, canlı bir şekilde, tasvir edilmektedir. Mektupta, *Warşama*'nın babası *Inar* zamanındaki Kaniş - *Mama* kiralılıkları arasındaki münasebetlere de temas edilmektedir. Dostluğu arzu eden sıkışık durumdaki *Mama* kiralı, memleketleri arasında karşılıklı elçilerin gönderilmesini de temenni etmektedir. Vesika, Kaniş tarihinin Assur'lu tüccarların memleketi terketmesinden sonraki iki nesillik bir devresini aydınlatmakta ve Anadolu'nun tarihî manzarasına kıymeti büyük bir ışık serpmektedir. Bir daha böyle bir vuzuhu ancak Hitit devri vesikalarında görebileceğiz. Bu tablet bu devirde yerli Anadolu kiralıları arasında Assurcanın kullanıldığını ispat eden fevkalâde bir keşiftir. 56 satırı ihtiva eden bu tablette Assur'lu tüccarlardan hiç bahsedilmemiştir. Vesikalardan ikisi yüksek bir rütbe sahibinin maiyetinde bulunan kimselerin isim listeleri mahiyetindedir. İsimler yerli şahıslara ait olup, çoğunun bulunduğu Anadolu şehirlerinin adları da kaydedilmiştir. Vesikanın sonunda metinde adları geçen 40 kişinin *rabi-simmiltim* (*Merdiven büyüğü*) den en yüksek saray memurunun adamları olduğu açıkça zikredilmiştir. Diğer Kültepe vesikalarında Anitta'nın da bu ünvanı taşıdığı hatırlanırsa, bu iki vesikanın Kaniş kiralının sarayına ait olduğu ve bu sarayın da tarafımızdan keşfedildiği anlaşılır. Kiral mektubunun ve diğer tabletlerin, eşlerine bugüne kadar Kültepe'den başka hiçbir yerde rastlanmayan, büyük ocaklarla ısıtılan geniş salonları, uzun - enli mustatili odaları,

gömme iri küpleri, geniş kapıları, kerpiç sedirleri, müteaddit küçük ocakları bulunan geniş bir binada bulunduğu gözönünde tutulursa, bu yapıyı "saray" olarak adlandırmaktan başka birşey düşünülemez. Bu saray da yakılmıştır. Megaronla çağdaş birinci Hitit katının büyük bir binası, sarayın mühim bir kısmını tahrip etmek suretiyle inşa olunmuştur.

Tepede daha derin tabakalarda, başka yerlerde çok az tanınan, III. Alishar medeniyetinin güzel eserlerinden başka, muayyen tabakalardan çıkarılan su mermerinden kadın tanrı ve erkek tanrı heykelcikleri, arslan kabartmalı idoller de bulunmuştur. III. Alishar medeniyeti Suriye'den ithal edilmiş vesikaların yardımıyla doğru bir şekilde tarihlenebilmektedir. Ayrıca III. Alishar'ı, Alishar Ib'ye bağliyan intikal safhası da esaslı bir şekilde tetkik edilebilmektedir.

3 — 1955 Karatepe çalışmaları

1955 dönemi Karatepe kazı, yayın ve restorasyon faaliyeti (11 nci mevsim) Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin iştirakiyle üyelerimizden Doç. Dr. U. Bahadır Alkım, Doç. Dr. Halet Çambel, Ark. Mim. Mahmut Akok, Ark. Yk. Mim. Lütfi Özın, Dr. Eva-Maria Bossert, Handan Alkım, Roma'daki Merkezî Restorasyon Enstitüsü uzmanlarından Eliseo Zorsetto, yapı teknisyeni Fehim Zeybek ve stajiyer yardımcı Cevdet Kihitir'den mürekkep bir heyet tarafından 1 Temmuz - 1 Kasım 1955 tarihleri arasında geliştirildi. Ayrıca Roma Restorasyon Enstitüsü idarecilerinden Bayan Dr. Borelli de çalışma devresi sonlarında heyete katılarak ihtisasa müteallik tetkiklerde bulundu. Hafriyat Direktörü Dr. U. B. Alkım ve Restorasyon İşleri Başkanı Dr. H. Çambel'den aldığımız rapor özeti aşağıdadır:

a) Kazı ve yayın çalışmaları:

Bu konuya müteallik yapılan işleri birkaç madde halinde sıralıyabiliriz:

1. Henüz ikmal edilmemiş topografik işlerin büyük bir kısmı tamamlanmış;
2. Karatepe Kalesinin doğu yönünde Ceyhan nehrine doğru sarkık yansurları birleştiren bir dış surun kalıntıları kesif orman içinde açılmış;
3. Yukarı girişe çıkan rampa surunun batı ve kuzey-batı imtidadında 3—3,5 m. kalınlığındaki duvar 170 m. kadar takip sondajı ile açılmış;
4. Yukarı giriş rampasının teşkil ettiği dış sur ile yine bu kesimdeki iç sur arasında ve batı yan - kapının takriben 45 m. batısında "megaron" plânlı bir bina meydana çıkarılmıştır.
5. Aşağı girişin 60 m. kadar güney-doğusuna rastlıyan kesimde sondaja girilmiş ve burada kademevarî önemli bir inşanın açılmasına başlanmıştır.
6. Zirvedeki sarayın batı hücrelerinin temel duvarlarının altında daha derin bir kazı ameliyesine girilerek Asitawa(n)dawa-s Karatepe'sinden (M.ö. VIII. yüzyıl) daha önceki çağa ait mimarî bir kadın duvar izleri tespit edilmiş, bunların da altında bâkir kayaya işlenmiş birkaç basamak ile tesviye edilen aynı kaya içine oyulmuş birkaç direk deliği meydana çıkarılmıştır. Bu suretle Karatepe'de üç iskân devresinin tespit edilmiş bulunması gerek tarihî ve gerek arkeolojik yeni meseleleri ortaya atmaktadır. Gelecek mevsimlerdeki faaliyetimizi, bilhassa kaya mimarisi ile ilgili olan ve Karatepe'nin en eski katını teşkil eden bu üçüncü tabakanın daha etraflı bir şekilde aydınlatılması üzerinde toplamaya çalışacağız.

b) *Yayın için restorasyon çalışmaları :*

1. Yukarı girişe ait 6, aşağı girişe ait 3 kapı - arslanı ve sfenks (ikisi Hitit hiyeroglif yazıtlı, biri Fenike yazıtlı) mevcut bütün parçalarıyla yapıştırılmış ve 20 den fazla bazalt ortostat kaidesi (bir kısmı Hitit hiyeroglif ve Fenike yazıtlı) birleştirilerek yapıştırılmaları ikmal edilmiştir.
2. Yukarı giriş geçidi ile yan hücrelerinin eski temelleri açılarak çimento harçlı taş duvarla aslına uygun bir şekilde yeniden inşa edilmiş ve bu suretle temel üzerine rekzedilecek olan kabartmalı ve yazıtlı bazalt ortostatlara, ilerde çökmeyecek bir mesnet hazırlanmıştır.
3. Bundan önceki mevsimlerde birleştirilen 35 bazalt ortostatın tamamlanmaları hitama erdirilerek mevcut bütün parçaları ile yapıştırılmıştır.
4. Yukarı giriş yan odalarının —asırlar boyunca sel ve yağmur suları neticesinde— kayıp sürüklenmiş olan taş dolgu döşemesi restore edilmiş, aynı girişin geçit kısmının döşemesinin de taş dolgu restorasyonuna başlanmıştır.
5. Yukarı girişe çıkan rampa yolunun eski seyri tespit edildikten sonra bunun restorasyonuna geçilmiş, takriben 400 m³-lük bir taş - toprak dolgusu ile yol eski haline ifrağ edilmiş, Yukarı giriş rampa kulesinin mimarî restorasyonuna başlanmıştır.
6. Yukarı ve Aşağı girişe ait olup yapıştırılmaları ikmal edilen mimarî skulptürlerden *in situ* olanları yerlerine dikilmiş, *in situ* olmayanların bir kısmı ise yapılan hesaplarla yerleri tespit edilerek durmaları icabeden mahalle rekzedilmişlerdir.
7. Yukarı girişin batı, güney ve güney - doğusuna rastlayan bütün yamaç boyunca yapılan sondajlarda yeniden kırık bir çok yazıtlı ve kabartmalı ortostat parçaları ile kapı - arslanı parçaları bulunmuştur. Yayın için bilhassa önemli olan bazıları zikredelim: Fenike yazıtlı tanrı heykelinin karın kısmına ait büyücek bir parça, Fenike yazıtlı kapı - arslanına ait büyük bir arka parçası, diğer bir kapı - arslanına ait kuyruk parçası, Hitit hiyeroglif yazıtlı kapı - arslanına ait müteaddit parçalar.

11 nci mevsim Karatepe çalışmalarının kesin sonuçlara yaklaşan bir gelişme kaydettiğini belirtmeliyiz.”

4 — *Side ve Perge kazıları :*

1955 yılında gerek Side, gerek Perge'de 15 Eylül'den 31 Ekim'e kadar çalışılmıştır. Side'de Nimfeum'un kazısı tamamlanmıştır. Binanın yan taraflarında yapılan araştırmalarda yeni bir çok mimarî parça elde etmek mümkün olmuş, aynı zamanda bir hayli kitabe parçası da ele geçirilmiştir. Bütün bu mimarî parçalar ile hiç olmazsa kâğıt üzerinde binanın bir restitüsyonunu yapabileceğimizi, kitabe parçaları sayesinde ise binayı tarihlendirebileceğimizi ümid ediyoruz.

Nimfeum civarındaki araştırmalarda, yarım daire şeklinde bir sur kulesi önünde üç tane tabii cesametın fevkinde , bir tanesi iyi mahfuz kalmış, kanatlı Nike heykeli bulunmuş, fakat bunların ait oldukları bina daha henüz meydana çıkarılamamıştır. Bu yerin batısında ise kitabeli bir kaide üzerinde bir mezar heykeli bulunmuştur.

Bu sene Dr. Jale İnan'ın nezareti altında Side tiyatrosunun sahne binası kazılmağa başlanmış, taş yığınlarının azameti ve meydana çıkan mermer parçaların büyüklüğü karşısında buradaki ameliyeyi geniş bir tranşe açmağa inhisar ettirmek mecburiyeti hasıl olmuştur. Bununla beraber fasadda bir kapı bulmak ve buradan binanın içine girmek mümkün olmuş, bu suretle binanın alt katının iyi durumda olduğu tespit edilmiştir.

Side'nin iyi durumda olan kara surları Y. Mimar Mübin Beken tarafından tetkik ve röleve edilmiştir.

Perge'de Adnan Pekman'ın nezareti altında yapılan kazılarda şehir kapısı gerisindeki takın etrafı tamamile açılmış, bu taka ait yeni mimarî parçalar elde edildiği gibi, yazılı heykel kaideleri (bilhassa Nerva ve Matidia'nın kaideleri) ve bazı heykeller keşfedilmiştir. Buradan büyük direkli caddenin kazısına geçilmiş, burada bulunan mimarî parçalar, heykeller, başlar ve kitabeler sayesinde bu kısımdaki kazının ileride çok verimli olacağı hakkında bir fikir edinmek mümkün olmuştur.

5— *Karahöyük kazısı :*

1953 yılından beri Türk Tarih Kurumu, Ankara Üniversitesi Orta Anadolu Araştırma İstasyonu ve Maarif Vekâleti Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına yapılmakta olan Konya Karahöyük hafriyatına 1955 yılında da devam edilmiş ve hafriyat 12.8.1955 tarihinde başlayarak 22.10.1955 tarihinde sona ermiştir. Hafriyat Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve tarafımdan yürütülmüştür. Ayrıca kazıda Ankara Üniversitesi Arkeoloji Asistanlarından Dr. Yusuf Boysal, Dr. Baki Ögün, Hititoloji Asistanı Hayri Ertem, desinatör Hüseyin Demiralp, Müzeler Umum Müdürlüğünden Arkeolog Nihal Dönmez, Ahmet Dönmez, Fotoğrafçı Selâhattin Öztartan, Ressam Fevzi Sarı vazife almışlardır. Müzeler Umum Müdürlüğünden Arkeolog Mahmut Akok höyüğün topografik haritasını hazırlamak üzere on gün kadar höyükte çalışmıştır.

1955 kazı yılında höyüğün zirvesinin kuzeye bakan yamacı ile kuzey eteğinde ve höyük dışında kazı yapılmıştır. Daha 1953 yılında zirvenin kuzey yamacında yeşil renkte madeni curuf intibasını veren kalıntılar kazı heyetimizin dikkat nazarını çekmiş bulunuyordu. L çukuru olarak adlandırdığımız bu sahada birinci tabakada yapılan sondaj neticesinde mühim bir bina karşısında bulunduğumuz anlaşıldı. Curufa benzer kalıntılar 1 m. kalınlığındaki kerpiç duvarların yanmış bakiyelerini teşkil etmekte idi. Kazının inkişafı neticesinde eski Hitit devrine ait oldukça iyi muhafaza edilmiş bir saray plânı elde edildi. Saray, bir avluya açılan merkezî bir salon etrafında odalardan mürekkeptir ve Boğazköy'de Büyükkale'deki yapılardan E binasının plânına çok benzemektedir ve o binanın bir prototipini teşkil etmektedir. Saray hafriyatının en önemli hususiyeti burada eski Hitit devrine ait tarihlenebilen ünik değerlerde bir bulla koleksiyonunun meydana çıkarılmasıdır. Bu koleksiyon Boğazköy'de keşfedilen İmparatorluk devrine ait koleksiyonun ön safhasını teşkil etmekte ve İmparatorluk devrinden önce Anadolu'da çok inkişaf etmiş bir küçük sanatın varlığını ispat etmektedir. Bulla'ların çoğu damga mühürlerini ihtiva etmektedir. Bunların ekserisi Boğazköy'deki konik bulla'lardan farklıdır ve kapların muhteviyatını emniyet altında bulundurmak için kapların

ağız kısımlarına yapıştırılan kil üzerine damgalanmıştır. Mühürlenmiş olan kaparlardan bir tanesi kapak kısmı ile birlikte iyi bir surette ele geçmiştir. Bu damga mühür baskıları Hititlere ait damga mühür sanatının çok erken bir safhasını teşkil ettiği halde işleniş tarzı gayet itinalıdır. Boğazköy'deki kalın hatlara mukabil burada hatlar çok incedir. Baskıların dış kenarlarına göre hüküm verilecek olursa mühürleri bakımından İmparatorluk devrinde mevcut olmayan bazı şekiller Karahöyük'te görülmektedir. Sayısı oldukça zengin olan bu koleksiyonda bir tek kubbeli mühürün izine rastlanmamıştır. Sarayda bulla'lar üzerinde yüksek kaliteli silindirik mühür baskılarına da rastlanmıştır. Bunlar arasında Eski Babil, Syro - Hitit ve Kültepe üslubunda silindirik mühür baskıları vardır. Syro - Koloni üslubundaki mühür baskısını ihtiva eden bulla Karahöyük sarayının tarihlenmesini mümkün kılmaktadır. Burada ilk defa olarak giyoşlu mühürler Kültepe tipi mühürlerle bir arada aynı tabakada görülmektedir. Bu buluntuya göre Karahöyük'te I. tabaka koloni çağının son safhası ile muasır olmak gerekecektir. Ayrıca ikinci tabakada da Kültepe tipinden bir ocak içinde Koloni çağının yerli Anadolu üslubuna ait bir silindirik mühür baskısı bir dokuma ağırlığı üzerinde elde edilmiştir ki bu da ünik bir buluntudur. 1955 yılında satuhta Kapadokya tipinden boyalı seramik parçalarına da rastlanmıştır. Sarayda Syro - Hitit sanat üslubuna ait gerek işleniş ve gerekse tasvirler bakımından müstesna değerde bir mühürün orijinali bulunmuştur. Bu mühür Hitit küçük sanatının en güzel eserlerindedir. Tiskiewitz ve Aydın mühürü olarak literatürde tanınan mühürler ile Berlin müzesi VA 4882 ve Parrot tarafından Syria 28 de neşredilen Louvre mühürü AO 20138 aynı guruba aittir. Adı geçen mühürler tabakada elde edilmedikleri için şimdiye kadar kat'î bir tarihleme vermek mümkün olamamış ve Parrot tarafından ikinci binin ortalarına ve İmparatorluk devrinin başlarına tarihlenmekte idiler. Karahöyük'teki buluntu sayesinde bu mutena eserleri de koloni çağının son safhasına tarihlemek gerekecektir. Bu cihet Syro - Hitit tipindeki diğer mühürlerin de tarihlenmesi bakımından yeni ip uçları vermektedir.

Karahöyük'te birinci tabakada bulunan mühür baskıları arasında Hitit hiyerogliflerine de rastlanmıştır. I. tabakanın tarihlenmesi sayesinde Hitit hiyerogliflerinin tarihini şimdiye kadar kat'î olarak bilinen tarihten iki yüz yıl kadar geriye götürmek mümkün olmuştur.

1955 yılında Karahöyük'te müteakip mimarî tabakalar da araştırılmış ve C çukurunda üçüncü tabakaya kadar inilmiştir.

Karahöyük'te ilk tabakada Kültepe kültürü ile çağdaş bir höyük karşısında olduğumuz ihtimali 1954 yılı kazıları neticesinde oldukça kuvvetlenmişti. Höyüğün vüs'ati gözönünde tutularak burada da höyüğün dışında aynı tipten bir ticaret kolonisi aramak gerekecekti. 1955 yılında bu istikamette ilk sondajlar yapılmış ve höyüğün güney-batısında höyüğe tahminen yüz metre mesafeden başlamak üzere 9 adet sondaj çukuru açılmıştır. Bunlardan 6 sı birkaç metre derinliğe inildikten sonra ümitsizliğe kapılarak tarafımızdan terkedilmiş ve tekrar doldurulmuştur. Höyüğe en yakın mesafede bulunan üç sondaj çukuru üzerinde ısrar edilmiş ve bu çukurlarda 4 metre derinlikten sonra kültür kalıntılarına rastlanmıştır. Çukurlardan ikisinde 6 metre derinlikte Kültepe tipinde taş duvar kalıntıları

ile karşılaşmış ve bunların yanında tek renkli yüksek kaliteli Hitit seramik parçaları bulunmuştur. Bunun üzerine tarlalardan biri kiralananak ve bir ekskavatör temin edilmek suretiyle 20 x 20 e'adında bir çukurda ilk kültür tabakasına gelinceye kadar dolma toprak kaldırılmıştır. Gelecek yıl bu çukurda tabaka hafriyatı yapılacaktır.

En derin saygılarımla.

Türk Tarih Kurumu Üyesi ve
Konya Karahöyük Hafriyatı Direktörü
PROF. SEDAT ALP

6— *Ergili kazısı*

Ergili Daskyleion kazısı çalışmalarına 1955 yılı Ağustos ve Eylül aylarında Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın başkanlığında İstanbul Arkeoloji Müzesinden Nezih Fıratlı ve İstanbul Üniversitesinden Dr. Aşkıdıl Akarca ile devam edilmiştir.

1954 yılında elde edilen Ahamenid bullalarının bulunduğu mahalde devam eden çalışmalar sırasında yeniden bir miktar bulla elde edilmiş ve dördüncü asra ait İon nizamında güzel işçilik gösteren mimarî parçalara rastlanmıştır. Ayrıca 30 metre uzunluğunda büyük taşlardan meydana gelen bir duvar temeli ortaya çıkarılmıştır. Böylece Xenophon tarafından zikredilen sarayın bir kısım temellerini elde etmek mümkün olmuştur. Dar hudutlar arasında tespit edilmiş olan bu sahada gelecek sene mezkûr saraya ait mevcut kalıntıların meydana çıkarılmasına çalışılacaktır. Mevzuu bahis sarayın Yunan mimarî tarzında olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber bazı Ahamenid hususiyetler arzedeceği de muhakkaktır.

1954 yılında meydana çıkarılmış olan güzel işçilikteki duvarın Helenistik devre ait şehir surununun bir parçası olduğu anlaşılmış ve sur 40 metre boyunca takip edilmiştir. Daskyleion şehrinin en geç sartap Mitrobates zamanında, yani Milattan önce 6 ncı asrın sonunda inşa edilmiş olan şehir duvarı da imtidadı boyunca takip edilerek meydana çıkarılmıştır. Şehrin muhtelif yerlerinde sondajlar yapılarak Daskyleion şehrinin eskiliği ve ihtiva ettiği kültür tabakalarının çeşitliliği tetkik edilmiştir. Bugüne kadar ortaya çıkan kalıntılar arasında Yunan ve Ahamenid kültürleri dışında hiçbir esere rastlanmamıştır. Daskyleion sözünün Lidya'lılarla olan münasebeti bakımından bu sondajları 1956 yılında çoğaltmak ve böylece bulma ihtimallerini arttırmak yerinde olacaktır.

Ergili çalışmaları 1956 yılında sona erdirilecektir.

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULUNA

Türk Tarih Kurumu ile ona bağlı bulunan matbaanın 1955 yılı bütçe hesapları, gelir ve gider kayıtları, 10.3.1956 tarihinde müsbet evrak üzerinde tarafımızdan incelenmiş, varılan sonuçlar aşağıda gösterilmiştir:

Türk Tarih Kurumu işleri :

1— 1954 yılı esas defteri kayıtlarına göre 1955 yılına devredilmesi icabeden:

	Lira	Kr.
Kasa	2.512	27
Merkez Bankası	824	73
İş Bankası	39.708	77
Basımevi cari hesabı	336.784	30
Kıymetler	1.149.371	21
Muhtelif borçlular	179.995	96
	1.709.197	24

liranın 1955 yılı hesaplarına aynen devir ve nakledildiği görülmüştür.

2— 1955 yılı bütçesi 565.100 lira olarak tahmin olunmuş; buna mukabil 617.083,91 lira tahsil edilmiştir.

Gelir bütçesinde fazla hasılât elde edilen kısımlar:

Üye aidatı	56	00
Yayın geliri	22.319	92
Diğer gelirler	780	16
olmak üzere	23.156	08

liradır.

Tahminden noksan olan kısımlar ise:

Atatürk vakfı	5.704	75
Faizler	264	59
Basımevi geliri	102	83
	6.072	17

liradır.

Genel Kurul tarafından 565.100 lira olarak kabul edilen 1955 yılı gelir gider bütçeleri, Kurum tasarruflarından 34.900 lira eklenerek, 600.000 liraya çıkarılmıştır.

Gider bütçesinin aşağıda gösterilen:

Memur aylıkları	13.000 —
Uzman aylıkları	12.000 —
Sigorta primleri	2.500 —
Tazminat ve ikramiyeler	5.500 —
Tedavi masrafları	1.000 —
	<hr/>
	34.000 —

bölmelerinden 34.000 lira indirilmiş ve

Telif, tercüme	5.000 —
Demirbaş ve tesisat	20.000 —
İnşaat	30.000 —
Parasız dağıtım	7.000 —
Satış iskontoları	5.000 —
Elbise ayakkabı bedelleri	900 —
Türlü giderler	1.000 —
	<hr/>
	68.900 —

bölmelerine eklenmiştir.

3— Bundan başka: yıl sonunda kifayetsizlikleri görülen bazı fasıl ve maddeler için aşağıda müfredatı yazılı maddelerden :

İlmî araştırmalar	6.000 —
Kongre ve sergiler	2.500 —
Maliyet zararları	4.000 —
Satış iskontoları	3.000 —
Baskı malzemesi	15.000 —
	<hr/>
	30.500 —

lira indirilerek, şu maddelere:

Telif, tercüme	1.000 —
Ciltleme masrafları	5.000 —
İnşaat	5.000 —
Kazı ve istikşaf	10.000 —
Genel Kurul ve Kolların giderleri	2.500 —
Memur aylıkları	5.000 —
Uzman aylıkları	1.000 —
Türlü giderler	1.000 —
	<hr/>
	30.500 —

lira eklenmiştir.

Muhtelif bölümleri arasında yapılan münakalelerle 600.000 liraya balığ olan 1955 yılı gider bütçesinden 563.263,93 lira sarf edilerek 36.736,07 lira tasarruf olduğu görülmüştür.

4— 1955 yılı avans bakiyesi 50.456,03 liradır. Avans olarak verilen paraların mahsup işlerinin gereği gibi yapılmakta olduğu görülmüştür. Ancak bu hesap müfredatı arasında bulunan:

1) Merhum Remzi Oğuz'a ait olan 100 liranın, basılmakta olan kitabından mahsubunun yapılacağı Başsekreter tarafından ifade edilmiştir.

2) Geçen yılki Denetleme Kurulu raporunda belirtildiği üzere, Mükrimin Halil Yınanç'ın üzerinde görülen 4.249,99 liranın tasfiyesi hakkında Genel Kurulun Yönetim Kuruluna verdiği yetki üzerine işi tetkik için teşkil olunan özel bir komisyonca keyfiyetin incelendiği ve bu hususta Genel Kurula malûmat verileceği Başsekreter tarafından ifade edilmiştir.

5— 1954 yılı Denetleme raporumuzun 5 nci madesinde zikredilen ve tasfiye edilmesi temenni olunan borçlu hesaplarda mukayyet:

Berrak Kitapevi	106	61
Güstav Fok	2.242	12
Varoğlu Yayınevi	769	01
Mimar Pronin	168	07
Zihni Taşkiran	805	—
	<hr/>	<hr/>
	4.090	81

liranın terkinini veya takip ve tahsili teklif edilmiş olmasına rağmen henüz bir tasfiye yapılmadığı görülmüştür. Bu yıl da aynı dileklerimizi tekrar ederiz.

6— 1954 yılı Denetleme Kurulu raporunun 6 ncı maddesinde:

(6— Türk Tarih Kurumu kitaplığına 1953 yılı başından 1954 yılı sonuna kadar muhtelif suretlerle idhal edilmiş olan eserlerin kıymeti, Kurum hesaplarına intikal ettirilmiş ise de, 1931 yılı başından 1952 senesi sonuna kadar bu kitaplığa konulmuş olan eserlerin ve ciltlerinin kıymeti hesap harici kalmış olduğu anlaşılmıştır. Sillogos ve Tarih Encümeni kütüphanelerinden müdevver eserler de bu meyardadır. Bu mühim ve muazzam kıymetin hesap harici bulundurulması doğru olamayacağından, teşkil olunacak mütehassıs bir heyet marifetiyle yukarıda bahs-olunan devrede kütüphaneye alınmış ve ciltlettirilmiş olan eserler kıymetlen- dirilmek suretiyle balığı Kurum kıymetler hesabına nakil ve kaydedilmelidir.

Telif ve tercüme suretiyle, bedelleri ödenerek alınmış ve hesap harici kalmış olan ve müfredat listesi Başsekreterlikte bulunduğu anlaşılan eserler dahi kıymetler hesabına intikal ettirilmelidir.

Bütün bu eserlerin, müfredat itibariyle, kitaplık defterinde kayıtlı bulunduğu anlaşılmıştır.)

Bu hususa ait dileklerimizi tekrar etmekte fayda mülâhaza ediyoruz.

7— Yine geçen yılki raporumuzun 8 nci maddesindeki Kurum eşya anbarında mevcut malzemenin sene sonunda bir heyet marifetiyle tadât ve tespit olunarak, bulunan miktarların muhasebe kayıtlarıyla karşılaştırılmasının gerektiği ifade edilmişti. Tespit keyfiyetinin yeni matbaa anbarına nakledildikten sonra matbaaca ikmal edilmiş olduğu, fakat Kurum muhasebe kayıtlarına intibakın henüz yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu intibakın bir an önce yapılmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Türk Tarih Kurumu Basımevi işleri:

8— 1955 yılı bilançosunda kayıtlı kıymetler tutarı 449.206, 20 lira olup 1956 yılına aynen devredildiği ve basımevinin bu yılki işlerinden 11.053,99 lira zarar vukua geldiği görülmüştür.

9— 1954 yılında olduğu gibi bu yıl da, matbaa hasılatından 27.456,07 lira amortisman ayrılmış olduğu memnunlukla görülmüştür. Matbaanın amortismanının Kurum hesabına intikali ve matbaa için lüzumlu gördüğümüz mütedavil sermayenin verilmesi hakkında geçen yıl raporumuzda belirttiğimiz dileklerimizi bu yıl da aynen tekrar etmek isteriz. Kurumu müşkülâta uğratmamak için mütedavil sermayenin birden verilmeyerek her yıl bütçeye bir miktar ödenek koymak ve belirli müddet içinde ikmal edilmek üzere senelere taksim edilmesi uygun olacağı düşüncesindeyiz.

10— Her yıl olduğu gibi, bu yıl yapılan inceleme esnasında da gerek Kurum, gerek matbaa muhasebe kayıtları çok muntazam, itinalı bulunmuş ve vesikaların muhafaza ve tertibinde gösterilen dikkat ayrıca takdiri calip bulunmuştur. Bu hususta fevkalâde gayret ve mesai sarfeden Başsekreter'e ve Muhasebeci'ye teşekkür eder, Genel Kurulun takdirine arzederiz. Saygılarımızla.

F. ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

H. Â. YÜCEL
T. T. K. Üyesi

F. ERCİYEŞ
Merkez Bankası
Banknot Matbaası Müdürü

PROF. H. S. SELEN
(bulunamamıştır)

TÜRK TARİH KURUMU 1955 BİLÂNÇOSU

31.12.1955

Aktif		Pasif
2.512 27	Kasa	Kurumun tasarrufu 1.633.119 32
40.533 50	Bankalar	Emlâk-Kredi Bank. 20.000 00
	824 73 Merkez	
	39.708 77 İş	Amortisman 889 20
336.784 30	Cari hesap	Aboneler 277 56
1.149.371 21	Kıymetler	Muhtelif alacaklılar 3.711 77
	488.063 74 Basımevi binası	
	556.253 10 Kitap anbarı	İş bankası 50.000 00
	63.402 13 Malzeme anbarı	
	26.073 59 Kütüphane	Gelir vergisi 1.119 39
	14.583 65 Demirbaş	
	995 00 Telif - tercüme	
179.995 96	Muhtelif borçlular	
	34.582 29 Basılmakta olan eserler	
	54.225 40 Kitapçılar	
	40.732 24 Muhtelif	
	50.456 03 Avanslar	
<u>1.709.197 24</u>	Yekûn	<u>1.709.197 24</u>

MUHASEBECİ

S. HÜNEL

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ 1955 TAKVİM YILI
BİLANÇOSU

Aktif	Pasif
4.246 95 Kasa	Türk Tarih Kurumu 336.784 30
18.912 88 Anbar	Cari hesap 5.139,76
57.345 55 Müşteriler	Tesisat <u>331.644,54</u>
348.489 11 Demirbaş	Muhtelif alacaklılar 112.421 98
9.157 80 Muhtelif borçlular	
11.053 99 Zarar	
449.206 28	449.206 28
Yekûn	

31.12.1955
MUHASEBECİ
S. HÜNEL

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİNİN 1955 TAKVİM YILI
KÂR VE ZARAR TABLOSU

Giderler	Gelirler
91.448 38 Ücretler	Döküm ücretleri 14.763 07
4.944 32 Fazla mesai	Küçük ve parakende işler 12.505 51
11.981 83 Tazminat ve ikramiyeler	Baskı işleri 129.669 13
600 97 Yıpranma zammı	Muhtelif gelirler <u>132 72</u>
27.456 07 Amortisman	Gelir yekûnu 157.070 43
21.271 38 İşletme masrafları	Zarar 11.053 99
4.801 10 Muamele vergisi	
3.458 59 İhtiyarlık sigortası	
1.729 27 Hastalık sigortası	
432 51 Kaza sigortası	
168.124 42	168.124 42
Yekûn	

31.12.1955
MUHASEBECİ
S. HÜNEL

BEŞİNCİ TÜRK TARİH KONGRESİ

V. Türk Tarih Kongresi Türk Tarih Kurumu'nun 25 inci yıl dönümüne rastlayan 12 Nisan 1956 Perşembe günü toplanmış ve 17 Nisan 1956 gününe kadar 6 gün devam etmiştir.

Kongre 12 Nisan 1956 Perşembe günü saat 10,30 da Maarif Vekili Prof. Ahmet Özel'in bir söyleviyle açılmış ve bunu Kurum Başkanı Ord. Prof. Şemseddin Günaltay'ın Kurum'un 25 yıllık çalışmalarını özetleyen bir söylevi takip etmiştir. Daha sonra Üniversitelerle yerli ve yabancı ilim ve kültür kurullarının temsilcileri tarafından mesajlar okunmuştur. Münster Üniversitesi Profesörlerinden Dr. G. Jäschke "Büyük İnkilâpçı ve Diplomat Atatürk" başlığını taşıyan tebliğini bizzat ve Türkçe olarak okuduktan sonra Kongrenin öğleden önceki Genel toplantısı sona ermiştir.

Öğleden sonra Seksiyonların çalışmaları başlamıştır. Kongre dört Seksiyon halinde çalışmıştır, bunlar: Eski Anadolu ve Ön-Asya Seksiyonu, Orta-Asya ve Orta-Çağ Türk ve Türkiye Tarihi Seksiyonu, Osmanlı Tarihi Seksiyonu, Türkiye Cumhuriyeti ve İnkilâp Tarihi Seksiyonudur.

Kongreye, 15 i yabancı ilim adamlarına ait olmak üzere, 96 tebliğ sunulmuştur. Gerek çeşitlilik ve gerekse muhteva bakımından bu tebliğler çok ilgi çektiği gibi, Kongrenin organizasyonu da Kongreyi takip edenlerin takdirlerine mazhar olmuştur. Kongre 17 Nisan salı günü Genel Sekreter Prof. Dr. Ekrem Akurgal'ın Kongre çalışmalarını özetleyen bir söylevi ile sona ermiştir.

V. Türk Tarih Kongresine sunulmuş olan tebliğler diğer Kongrelerde olduğu gibi bir kitap halinde yayınlanacaktır.
